

É s z l e l ő k	vizu.	tél.	fóto.
Árkosi Zoltán (Oroszlány)	5,0/16		
Bagosi Imre (Nagyszalonta,R)	4,5/24		
Bardács László (Győr)	1,5/4		
Bíró Levente (Nagyszalonta,R)	11,0/55		
Bödök Zsigmond (Calovo,CS)			?/4
Csabai László (Békéscsaba)	7,1/38		17,5/5
Csiszár Tibor (Pécs)		-/3	
Csóti István (Budapest)	31,5/413+i	1,5/9	25,0/?
Deli Judit (Tatabánya)	14,7/62		
Dóczi Rita (Tata)	7,9/63		
Dömény Gábor (Kajdacs)	2,0/7		
Döméyné Ságodi Ibolya (Kajdacs)	3,0/24		
Engel Péter (Budapest)	9,0/60		
Farkas Ernő (Budapest)	19,5/116		28,2/?
Fekete János (Felsőzsolca)	26,3/334	6,3/22	
Fidrich Róbert (Bakonycsernye)	3,7/20		
Fodor Anikó (Sülysáp)	1,5/6		
Fodor Antal (Sülysáp)	4,3/20		
Fodor Ferenc (Békéscsaba)		11,0/13	
Forgács József (Oroszlány)	15,4/93+i		
Földesi Ferenc (Veszprém)	4,8/30		9,2/?
Földesi Ferenc (Veszprém)	6,2/52		
Glász Gábor (Környe)	2,0/23		
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	2,0/23		
Havassy Dóra (Budapest)	29,1/273		
Kocsis László (Hidvégaradó)	5,5/18		
Kocsis Zsuzsa (Hidvégaradó)	5,5/14		
Kudor Gyöngyvér (Budapest)	26,3/103+i		
Laczkó Attila (Sülysáp)	22,6/108		57,3/?
Léhárt János (Oroszlány)	4,7/11		
Litter János (Mende)	23,1/96		
Magda Róbert (Oroszlány)	3,0/8		
Mizsér Csaba (Budapest)	1,5/4		
Nyerges Gyula (Esztergom)	8,5/43		
Nyitrai Beatrix (Oroszlány)	2,0/5		
Posztobányi Kálmán (Sz.battyán)	1,2/8		
Sajtz András (Újfalu,R)	3,4/13		
Schweihardt Henrik (Oroszlány)	3,0/9		
Szauer Ágoston (Pápa)	9,0/43		
Tepliczky István (Tata)	27,1/115+i		43,5/?
Virágos Péter (Győr)	1,5/11		
Wieszt Krisztián (Dág)	15,3/268		

Szórványészlelők:

Balázs Katalin (Budapest)	Miklós György (Budapest)
Bercsényi Miklós (Győr)	Richmer Zoltán (Budapest)
Decsi László (Bóly)	Schmidt Krisztina (Bóly)
Guth Erzsébet (Bóly)	Szabó Roland (Bóly)
Guth Gábor (Bóly)	Tordai Gábor (Budapest)
Kovács Attila (Budapest)	Világi István (Győr)
Liktör Ferenc (Ózd)	

Összesen 54 megfigyelő küldte be adatait 368 óra vizuális, 18,8 óra teleszkopikus és közel 200 óra fotografikus munkát végezve. Nagyon termékeny volt ez a nyári hónap, sok "magányos" és csoportos észlelés történt. Az időjárás nem kényeztette el a megfigyelőket, igazán jó átlátszóságú éjjelek csak a hónap végén voltak. Ekkortájt került megrendezésre az MMTÉH és a PVH közös észlelőtábora Jósvald mellett az Aggteleki Nemzeti Park területén.

Augusztus fő eseménye a Perseidák maximuma az idén teleholdra esett, így sokan reménytelennek látták megfigyelését. Akadtak optimisták is - mint következő cikkünkben olvasható. A hónap végének fokozatos csökkenő meteoraktivitásáról sok adat futott be. Sajnos a Kappa Cygnidák maximumát nem volt szerencsénk észlelni az időjárás "jóvoltából". Más kisebb rajokról viszont érdekes tapasztalatokat szerezhettünk.

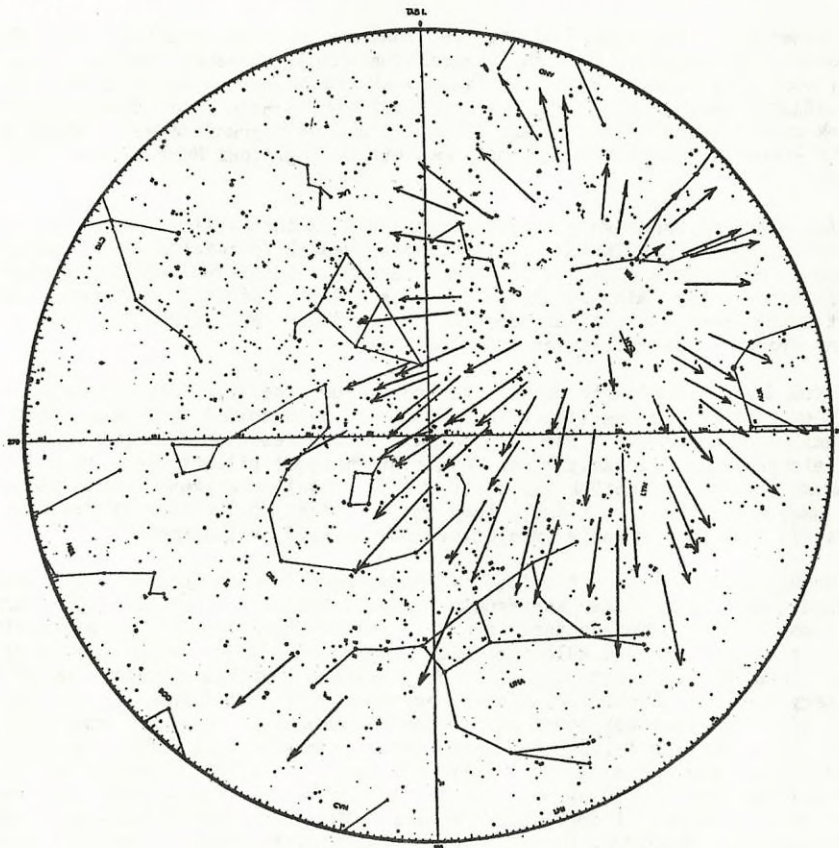
Több észlelőnk kezdett lelkes teleszkopikus kísérletezésbe. Tapasztalataik szerint az így megfigyelt meteorpályák berajzolási pontossága jobb a vizuális módszerénél. S bár a fotografikus kimérések pontosságát nem éri el, előnye, hogy teleszkopikusan jóval több meteorot pillanthatunk meg, mint ahányat fotón rögzíthetünk egy adott rajból. A teleszkopikusok száma különben nagyon változó: volt úgy, hogy egy óra alatt 6-7 meteor is jelentkezett, de teljesen negatív megfigyelésről is kaptunk beszámolót.

Nagyon örvendetes a meteorfotózás nagyarányú térhódítása, de sok tekintetben még csak a kísérletezésnél tartunk. Említést érdemelnek Berkó Ernő (Ludányhalászi) fáradozásai, aki 3 forgószektoros berendezést készített kísérletképpen, amelyek különböző helyszíneken működtek. Csabai László tapasztalatai szerint meteorfotózási céljainkra a legalkalmasabbak a 60-90⁰-os nagylátószögű objektívek, mivel nagyobb égterületet fognak át, és a kisebb képskála következtében halványabb meteorokat is képesek rögzíteni. (Egy alapobjektíves felvételhez viszonyítva a meteor adott időtartam alatt kisebb utat tesz meg a filmen.) Jellemző, hogy 5 sikeres meteorját egy Canon QL17-es gép 1,7/40-es objektívjével készítette, míg a többi gép nem produkált eredményt. A többség felvételei rovatunk összeállítására idején még előhivatlanok, reméljük, idővel érkezik visszajelzés róluk. A jósvaldi észlelőtáboron legalább 3-5 sikeres meteorfelvétel készült.

TEPLICZKY ISTVÁN

A Perseidák maximuma 1987-ben

Nagyszerű élményben volt részem 1987. augusztus 12/13-án éjjel. Már a megelőző éjszákokon is sejteni lehetett, hogy az idén - hasonlóan a korábbi évekhez - megéri majd észleléssel tölteni a maximum éjszakáját a telehold ellenére is. Úgy terveztük, hogy egy kisebb csoporttal a Börzsönybe megyünk észlelni, de mivel napközben borult volt az ég, lemondtunk erről. Este 8 óra tájban azonban szakadozni kezdett a felhőzet.

Elhatároztam, hogy az igen rossz budapesti ég ellenére is kimegyek kertünkbe, abban reménykedve, hogy látok néhány szép Perseidát. (Lakóhelyem a főváros keleti részén fekszik.) Negyed 11 tájban vonult el az utolsó felhősáv, így 20:20 UT-kor kezdtem az észlelést. Az ég északkeleten volt a legjobb, így ezt választottam a megfigyelés irányának. Kezdetben 4,8 volt a határmagnitúdó, ez később 4,5-re romlott, miután magasabbra emelkedett a

Hold. Ekkor még alacsonyban volt a Perseidák radiánsa, főleg Cygnida, Cassiopeida és Aquarida meteorokat láttam. Ahogy az idő telt, egyre több és szebb Perseida jelentkezett. Az első órában 20 meteor hullott, ennek kb. 50%-a volt Perseida-rajtag.

21:30 UT-kor egy keskeny felhősáv vonult végig az égen. Elég gyorsan haladt, így nem zavarta túlzottan a megfigyelőmunkát. Ekkor már többségében Perseidák hullottak. Sok fényes, 0, -1, -2^m-s kékesfehér rajtag jött a radiáns irányából. Az éjszaka talán legszebb meteorja egy -3^m-s vöröses-sárga meteor volt, amely 2 s-os nyomot hagyott maga után. A második órában 21, a harmadikban 32, a negyedikben 28 meteort láttam. Sajnos egyedül észleltem, ezért valószínűleg sok hullót elszalasztottam. Nyugat felől is több fényes, meteorra utaló villanást éreztem.

00:30 UT-kor újabb felhők érkeztek nyugat felől, és 5 perc alatt szinte teljesen beborult. A felhősödés miatt 00:35-kor befejeztem az észlelést, mert tartósnak látszott. (Másnap reggel esőre ébredtem.) Összeségében 4,25 óra megfigyelési idő alatt 122 (!) meteort láttam. A budapesti eget és a teleholdat beleszámítva ez nem kevés. Közülük 85 volt Perseida, 10-10 Aquarida és Cygnida, 14 volt Cassiopeida és egyet becsültem Üpszilon Pegasidának, s kettőnek nem tudtam meghatározni rajtagságát.

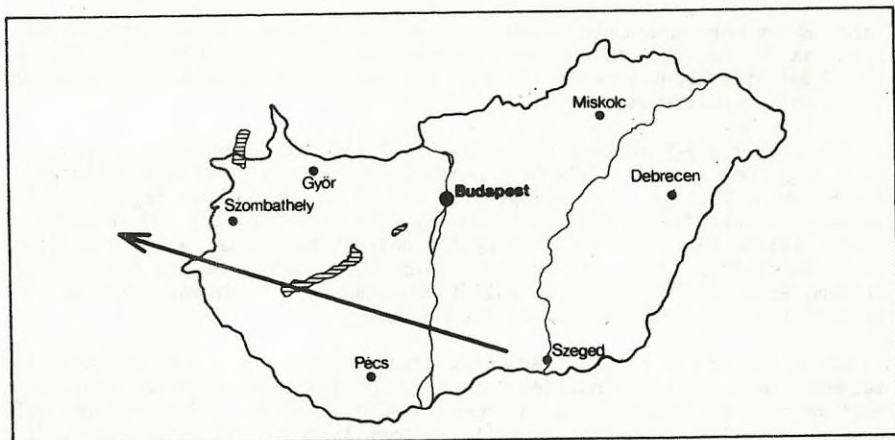
A Perseidák főleg gyorsak és fényesek voltak, az Aquaridák gyorsak és közepesen fényesek. A Cygnidák lassúak, halványak, a Cassiopeidák közepesen gyorsak és halványak voltak. 33 meteor volt 0^m-s vagy annál fényesebb, és 13 hagyott maradandó nyomot. A leírtak bizonyítják, hogy érdemes volt kimeríteni a budapesti ég alá minden baljós előjel ellenére is.

CSÓTI ISTVÁN

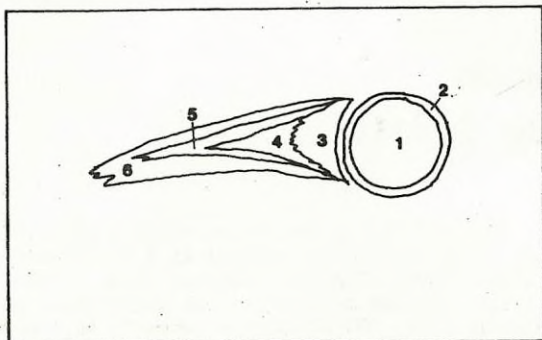
Fényes tűzgömb Magyarország felett

1987. szeptember 8-án este 19:10:47 UT-kor egy fényes tűzgömb tűnt fel hazánk légterében. Ez a jelenség élénk érdeklődést váltott ki a közvéleményben, hiszen nagyon ritka az ilyen fényes tűzgömb, ráadásul olyan koraesti órában, amikor sok embernek nyílt alkalma megfigyelni. Az újságokban, rádióban leadott közlemények hatására közel 200 bejelentés érkezett be, ebből mintegy 80 Budapestről. A leírások 60-70%-át tudtuk valamilyen szempontból hasznosítani. Az adatok feldolgozását Balkó Zsolt, Toldi Anita és e sorok írója végezte.

Az összesítés szerint a tűzgömb a Kiskunság déli része felett, Kiskunhalas környékén tűnt fel, nyugat-északnyugat felé haladt, nagyjából a Kalo-csa-Tamási-Boglárlelle-Szentgotthárd vonalon, majd átlépve az országhatárt Ausztria felett aludt ki. A jelenség mintegy 5 s-ig tartott, kb. 0^m-sként indult, fokozatosan fényesedett -4^m-ig. Pályája végén hatalmasat robbant, több darabra esett szét, majd sziporkázva eltűnt. A robbanás fényessége elérte a -10^m-t is!

Az indulás után kb. 2 másodperccel a tűzgömb egy 2-3° hosszú csóvát eresztett. Ebben már a robbanást megelőzően a fejről leváló kisebb darabkák látszottak, a csóva mögött pedig füstszerű képződmény húzódtott. A fej átmérője mintegy fél fokos, a tűzgömb színe az induláskor sárgásfehéres volt, majd fokozatosan átment kékeszöldbe, a robbanáskor pedig erősen zöld színben ragyogott. Szilvássy Péter budapesti bejelentő a jelenségről kis rajzot készített, melyet illusztrációként közlünk. Többen jelezték, hogy a fej és a csóva között kis fekete rés volt érzékelhető.

1. zöldeskék
2. vörös-narancs
3. zöld
4. kékeszöld
5. narancs
6. vörössárga

Néhányan jelezték, hogy a tűzgömb hullásával egyidejűleg hangjelenségre lettek figyelmesek, amelyet leginkább zizegősziszegő tónusúnak lehetne leírni. Ez nyilván nem lehet közvetlen fizikai jelenség, hiszen a pálya magassága sok tíz kilométer. Ilyen jelenségről sok más tűzgömb megfigyelésekor beszámoltak - keletkezésére nincs bizonyított magyarázat. A szakajtó e megfigyeléseket "elektrofonikus jelenségkör" néven említi.

A bolida robbanása megközelítőleg Zalaegerszeg fölött történt. A feldolgozás elején még reménykedtünk benne, hogy darabjai hazánk területén földet érhetnek. Mostmár csaknem bizonyosak vagyunk abban, hogy nem így történt, s ha lehullott, darabjait Ausztria területén kellene keresnünk. Felvettük a kapcsolatot az osztrák amatőrökkel, azonban a hírek szerint ők inkább nálunk várnának pontosabb információkat.

CSÓTI ISTVÁN

FŐÉG '87 tábor – Mogyorósbánya, Kő-hegy

1987. július 22-augusztus 4. között rendezte meg a CsBK Komárom megyei Vezetősége hagyományos mogyorósbányai észlelőtáborát. A rendezvény az idén is két turnusban zajlott le. Az elsőben, amelyet Farkas Ferenc vezetett, a tapasztaltabb észlelők gyűltek össze, közel harmincan! Ez a létszám rekordnak tekinthető a korábbi évekkel összehasonlítva. Mogyorósbánya mindig is elsősorban meteorészlelő, "meteoros-nevelő" táborhely volt, bár jó műszerpark állt ezúttal is az érdeklődők rendelkezésére: egy 200/3000-es Cassegrain-távcső, három 63/800-as Telemator illetve Telemator, egy 60 mm-es refraktor, továbbá egy asztrográf, egy forgószektoros meteorkamera (3 géppel), egy ZX Spectrum hordozható színes TV-vel (akkumulátorról), valamint binokulárok, fényképezőgépek.

A szervezők egy nappal korábban költöztek fel, az első három éjjelen 10,5 órát sikerült meteoroznunk - ezek voltak az utolsó éjszakák az emlékezetes júliusi kánikulából. A következő két nap íteletidő tombolt, a zivatarokkal járó 70-100 km/h-s szél még a masszív műszersátrat is feldöntötte! Sokan beáztak, inkább tűnt edzőtábornak a rendezvény, mint megfigyelőnek... 17-én hajnalban viszont rövid idő alatt kiderült, és minden korábbiánál tisztább eget láthattak a táborlakók. Többükbe elég nehezen sikerült lelket verni, mégis 1,5 óra alatt 66 meteort regisztrálhattunk!

A tábor ideje alatt értesültünk róla, hogy Kovaliczky Istvánnak, a CsBK megyei titkárának lánya született. Ezúton is sok boldogságot kívánunk a családnak. A programban egy bányalátogatás is szerepelt Lencsehegyre. Élményvilágunk akkor lehet csak igazán teljes, ha nemcsak szédületes magasságokba emelkedünk (lélekben), de megtanuljuk értékelni a mélységeket is!

Az esős-viharos idő nem vette el kedvét a táborozóknak, és többségük a második turnuson is résztvett, amelynek célja az "új nemzedék" megismertetése volt a megfigyelőmunkával. Nem egy Komárom megyei észlelő kezdte itt és így évekkal ezelőtt! Ebben a turnusban a megye ifjúsági csillagász szakköreinek tagjai a főszereplők (táborvezetők: Mécs Miklós, Farkas Ferenc). A kezdők számára több égboltismereti előadás hangzott el. A tábor programjában Nap-, változó- és bolygóészlelés is szerepelt, fő ténykedés viszont továbbra is a meteorozás volt.

...Lett volna, amennyiben az időjárás engedi! Egyedül július 31/01-én éjszaka sikerült értékelhető munkát végezni (4,5 óra - 184 meteor). A későbbiekben egymást követő frontzónák vonultak "zsinórban", 12-24 óránként erős záporral és szélviharral, közöttük viszont fantasztikus átlátszóságú egeket pillanthatunk meg. Legtöbbjük persze nappalra esett, néha azonban éjszaka is volt alkalmunk (mindössze) gyönyörködni a felhőlyukakon keresztül. A legemlékezetesebb hajnal aug. 3-án volt, amikor megpillanthattuk a felhők közül kibukkanó Merkúrt, majd egy csodálatos napkelteben, a felhők színpompájában és egy hatalmas szivárványban gyönyörködhettünk.

A szakmai programokon kívül két gyalogtúrát is szerveztünk a környéken. Meglátogattuk a bajóti Öreg-kő egyedülálló "szikla-arborétumát", majd a falu modern plébániahivatalát, illetve Pé-liföldszentkereszt építészeti emlékeit. Második alkalommal a Hegyeskő, Nagy- és Kis-Gete megmászása után a dorogi Tárna vendéglő lett volna a cél, ezt azonban a soronkövetkező esőzés Tokodnál megghiúsította. Így ezt a programot őszre halasztottuk.

A tábort Sári Gyula, Mizser Attila és az esztergomi művelődési központ szakköre is meglátogatta tapasztalatszerzés céljából. Vendégünk volt Mátis András családostól, valamint saját doktornénink is volt - Kajdacsról! Mindenképp meg kell emlékeznünk gyomrunk jótevőjéről, Farkas Ferencnérről, aki (Forgács Józseffel közösen) a konyhai teendők nem mindig könnyű terhé vállalta magára! A jó társaságból a búcsúzás sosem könnyű, különösen ha az ember talpa alól a talaj is kicsúszik a sártengeren lefelé evickélve, miközben felülről a legújabb áldás záporoz. Ez is kellőképp hozzájárult ahhoz, hogy az "idei mogyorós-bánya" is emlékezetes maradjon!

NYERGES GYULA - TEPLICZKY ISTVÁN

Adatlapok meteorfotózáshoz

Az adatrögzítés és -beküldés korszerűsítésére a meteorfényképezés terén új adatlapokat célszerű rendszeresítenünk. Eddig megfigyelőink általában azt az észlelőlapot küldték be a hónap végén, amelyre a felvételek kezdetét-végét jegyezték fel. Erre pedig szükség lehet a dokumentáláshoz, a későbbi visszakereséshez - így maradjon az észlelőnél! A havi rovatok összeállításához számunkra bőven elég egy összegző adatlap a végzett munkáról. Ezt a célt szolgálja a "Havi fotografikus beszámoló".

A sikeres meteorfelvételek beküldésére rendszeresített - már korábban is ismert - nyomtatványon ("Meteorfotó adatlap") is végrehajtottunk pár célszerű módosítást. Egyik legfontosabb "segédlet" a fényképen látható égterületről készíthető vázlat helye - kérünk mindenkit, készítse ilyen! Ne a feldolgozóknak kelljen "szenvedniük" az azonosítással, pláne kis látómezejű képek esetében. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a felvételek kimérésének, "hasznosításának" alapja a másodperc pontosságú időpont-feljegyzés!

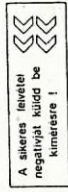
Észlelő:

Az észlelő neve _____
címe _____

Észlelés helye: ° ' "N, ° ' "E;
Földrajzi koordináták:
Fényképezőgép típusa: Objektív:
Film fajlaja: DIN; Előhívás:
A forgószektor adatai:

m. sz. leélt

A megfigyelés időszaka: 19 ____ év ____ hónap

Datum: 19 ____ év ____ hónap ____ nap / ____ óra ____ perc ____ másodperc
Felvétel kezdete: h m s, vége: h m s UT
A meteor feltünési időpontja: h m s UT
vizuális fényessége: m
Látómező közepe:

Feltűnés: RA: h m D, ° ' ; Eltűnés: RA: h m D, ° ' ;
Időtartam: s
Útossz: °
Átlagssebesség: %

TELJES KÉPMEZŐ

Vázlat a képmezőről:

Megjegyzések:

A METEOR NYOMVONALA

A használt fényképezőgépek adatai:

No.	Típusa	Objektív típus	Átméret	Fókusz	Fényerő	Vezetés T (U/N)
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

Észlelési eredmények:

No.	A	B	C	D	E
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

Az észlelőhelyek adatai:

Helyszín	Földrajzi koordináták		
	N	E	m

Megjegyzések (forgószektor, stb.):

- A: Felfóztott éjszakák száma
- B: Felvételek száma
- C: Havi exponálási idő
- D: Előhívott? (U/N)
- E: Felfóztott meteorok száma